

Lidská práva

David Vogt

Již Aristoteles (cit v Diamond 2003) tvrdil a v jeho tradici i současní odborníci (Diamond, Morlino 2004, Teorell 2006) upozorňují, že **základem demokracie je svoboda**. Demokracie může mít řadu podob, ale **dodržování základních lidských práv a svobod je nezbytnou podmínkou fungování demokracie skutečně liberální, svobodné, nikoli jen formální**. Pojetí lidských práv mezi kulturami se však liší a vyvíjí, přičemž se objevuje též **kritika dominance západního „univerzalistického“, jednostranného pohledu na lidská práva**, jakožto jistého **pokračování koloniálního diktátu západních velmocí** vůči rozvojovým zemím (Mende 2019). Proti tomu se ohrazují zastánci **kulturního relativismu**, poukazující na **kulturní rozdíly a odlišné pojetí lidské důstojnosti** napříč zeměmi (Hogemann 2020). Tradiční **západní křesťanské a čínské konfuciánské pojetí lidských práv** v kontrastu s dnešním **pojetím liberálním** srovnává např. Hwang (2020). Muhammadin a Kamal (2019) ukazují, že z pohledu islámského vyznání víry není v lidských právech přijatelný západní universalismus, ani kulturní relativismus, avšak pouze **universalismus islámský**, islámské pojetí lidských práv jako nejvyšší standard. Na druhou stranu se proti liberalizačnímu tlaku vymezují právě i různé režimy lidská práva porušující, pro které je „kulturní relativismus“ odpovědí na západní univerzalistický demokratizační a liberalizační tlak. Země jako komunistická Čína, ale i Singapur či Malajsie, **univerzálnost lidských práv přímo odmítají** (Hogemann 2020).

Spor (západního) universalismu a relativismu se nedávno projevil i v **české zahraniční politice**, např. v kritice někdejšího náměstka ministra zahraničí a předtím ředitele Ústavu mezinárodních vztahů **Petra Druláka** vůči české zahraniční politice s důrazem na **lidská práva v tradici Václava Havla** (Šafaříková 2014, Drulák 2014). Drulák tehdy hovořil o „**falešném univerzalizmu**“ spojovaném s lidskoprávní politikou prezidenta Havla, **poučování rozvojových zemí** ze strany často dosud mocnějších a bohatších (v politickém smyslu slova) „západních“ států ve jménu toho, že lidská práva mají jednu univerzální podobu definovanou Západem (shrnutí debaty z roku 2014 viz Bílková 2015, zejm. od s. 394). Drulákův postoj, který měl nastínit nový, více na „**ekonomickou diplomacii**“ orientovaný, směr zahraniční politiky minulé české vlády, se setkal již v debatě roku 2014 a let následujících s kritikou z řad odborníků blízkých politické levici (Slačálek 2016) i pravici (Šlechta 2014).

I při vědomí výše zmíněných sporů se tento text kloní k alespoň **minimálnímu univerzalistickému pojetí lidských práv platných pro všechny lidské bytosti na planetě Zemi**. Jako minimální základní univerzální definici lidských práv, bez ohledu na sociální postavení, rasový či etnický původ nebo politické či náboženské přesvědčení lidí, lze akceptovat **Všeobecnou deklaraci lidských práv** přijatou Valným shromážděním OSN již roku 1948 (United Nations 1948, česky United Nations 2015), ovšem z právního hlediska jen jako **nezávazné prohlášení**.

I když se **mnohé státy shodnou na základní definici lidských práv, neznamená to, že jsou slova všude stejně chápána, resp. práva stejně dodržována**, potažmo že panuje vůbec shoda politických reprezentací i celých společností na potřebné míře jejich dodržování. V posledních letech se projevují v případech řady **mezinárodních soudů pro lidská práva** snahy o **oslabení** jejich vlivu, potažmo výše zmíněného univerzalizmu, jak

to vidíme např. v postupu Ruska, ale i některých krocích Velké Británie, vůči pravomocím **Evropského soudu pro lidská práva** (Hillebrecht 2019, Cabrera 2020).

Ve světě pak lze často pozorovat **rozpor mezi úrovní dodržování lidských práv podle formálních závazků v podobě zákonů a mezinárodních smluv** schválených určitým státem a **skutečnou praxí**, faktickou mírou dodržování lidských práv. Na tomto rozporu stavěla svou do značné míry **nepolitickou kritiku minulého režimu** v bývalém Československu i **Charta 77** po **Konferenci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě** konané v Helsinkách roku 1975 (Charta 77 1977 cit. v Císařová, Prečan 2007, OSCE 1975). Represivní režim mohl být konfrontován s tím, co se sám zavázal dodržovat. V literatuře se objevuje řada konceptů popisujících státy s pouze formálně deklarovaným dodržováním lidských práv a demokratických principů, někdy pouze napodobovaným. Např. Diamond (2003) v tomto kontextu rozlišuje řádné „**volební demokracie**“ a v jejich rámci **demokracie „liberální“** a proti nim pouze formálně demokracii napodobující „**pseudodemokracie**“ (kde např. funguje více politických stran, ale nikoli jejich svobodná soutěž, např. vlivem kontroly médií) a vyložené „**nedemokracie**“.

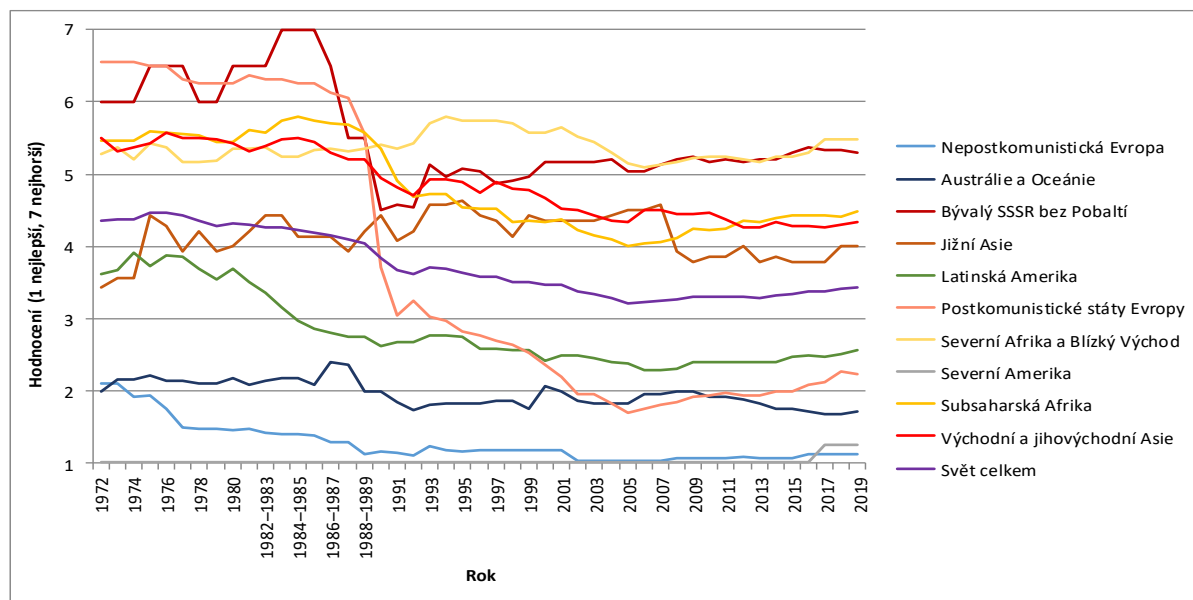
Vzhledem k stále relativně nedávné **nedemokratické minulosti** a některým **současným tendencím** (nejen ve střední Evropě) směřujícím k **oslabování tzv. liberální demokracie a nástupu demokracie neliberální**, jak pozoroval v některých postkomunistických zemích po předchozí liberalizaci již Zakaria (1997), lze vnímat **důležitost sledování dodržování lidských práv** i v Česku a jeho bezprostředním okolí. V posledních letech se i **někteří střeoevropští politici k neliberální demokracii přímo hlásí jako ke svému programu**, zejména maďarský premiér Viktor Orbán (2014), srov. s pravicově-konzervativní kritikou Jocha (2014). I pro Česko, kde jsou podobné tendence také přítomné, byť zatím méně patrné (diskutabilně by šlo za jejich projev považovat i prosazování některých postojů výše zmíněného P. Druláka), je otázka **dodržování lidských práv** (jako vnitropolitický, nikoli jen zahraničně-politický problém) dosud velice aktuální. **Mapový list sestává ze čtyř map** zaměřených na **tři hlavní témata**: agregátní ukazatel **míry dodržování lidských práv** v jednotlivých zemích světa ve srovnání s **počtem ratifikovaných hlavních mezinárodních lidskoprávních smluv**, téma **svobody tisku** (agregátní ukazatel, počet zabitých novinářů a útlak novinářů v podobě jejich věznění či mizení) a **dodržování lidských práv v Evropě** podle rozsudků **Evropského soudu pro lidská práva**.

Na první zmíněné mapě je za jednotlivé státy tzv. nepravým kartogramem (odstín barvy vyplňující území státu vyjadřující intenzitu relativního ukazatele) znázorněn **agregátní (souhrnný) ukazatel míry dodržování lidských práv ve světě**, tj. průměr dvou hodnot: 1) **agregátního ukazatele svobody** (tj. různých ukazatelů politických práv a občanských svobod) podle organizace **Freedom House** (2018; zkratka **FH**) a 2) **Democracy Indexu** podle zpravodajského oddělení listu Economist, tj. **Economist Intelligence Unit** (2018; zkratka **EIU**), tabulkové shrnutí v Gapminder (2019). Hodnoty druhého dílčího ukazatele byly vynásobeny deseti, tj. převedeny na procentní body, kde se teoretické maximum pro státy s největší mírou demokracie limitně blížilo 100, aby rozpětí hodnot přibližně odpovídalo ukazateli podle FH. Oba dílčí ukazatele ve svém názvu přímo pojem „lidská práva“ nemají, avšak ta hrají v rámci jimi měřené svobody a demokracie zásadní roli. Ukazuje se, že nejvyšších (nejlepších) hodnot dosahují zejména **nejvyspělejší státy světa v Severní Americe, západní, severní a částečně i jižní a střední Evropě, Austrálii či v Japonsku a Jižní Koreji**, ale i **některé jihoamerické státy**. Ve střední a jihovýchodní Evropě jsou vidět i státy s hodnocením lidských práv mírně horším, v případě **Polska či Maďarska** lze sledovat důsledek výše zmíněných neliberálních tendencí.

Bodové značky kartodiagramu v téže mapě **Lidská práva ve světě** ukazují ve srovnání s hodnocením reálného stavu lidských práv **počet** daným státem **ratifikovaných 18 základních mezinárodních lidskoprávních smluv** podle **Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva** (United Nations – Office of the High Commissioner for Human Rights 2019; zkratka **UN OHCHR**). Ačkoli se ve většině případů vysoký počet ratifikovaných smluv **shoduje s mírou dodržování lidských práv**, vidíme zde i **řadu výrazných rozdílů**. Některé **autoritářské** či **totalitářské režimy**, kde je úroveň dodržování lidských práv nízká, jako např. **Ázerbájdžán**, **Středoafriická republika** nebo **Venezuela**, **ratifikovaly všechny** či téměř všechny lidskoprávní smlouvy (UN OHCHR 2019). Některé **vyspělé demokracie** jako **USA**, byť v současnosti též čelící problémům, **naopak neratifikovaly** ani polovinu všech lidskoprávních smluv, méně než **Čína** a podobně jako **Severní Korea**, jeden z nejhorších režimů v dodržování lidských práv ve světě vůbec (UN OHCHR 2019). Počet smluv ratifikovaných **Japonskem** a **Jižní Koreou**, demokratickými státy s též relativně vysokou úrovní dodržování lidských práv, je srovnatelný s komunistickou **Čínou**. V těchto případech se projevují některá **kulturní specifika** a např. aplikování **restu smrti**, považovaného jedním z dodatkových protokolů UN OHCHR (2019) i některými dalšími lidskoprávními organizacemi, např. **Amnesty International** (2019), za nepřijatelný pro přílišný **zásah do práv člověka**, byť usvědčeného vážného zločince. Ze strany USA se pak navíc může projevat mj. snaha **ochránit své vojáky před Mezinárodním trestním tribunálem** v případě některých sporných vojenských aktivit v zahraničí (Human Rights Watch 2020). Jde též o jistou **velmocenskou prestiž**, snahu ukázat nezávislost na mezinárodních organizacích, absolutní suverenitu. V případě nedemokratických zemí podobný přístup nepřekvapí, avšak v případě zemí, které byly či jsou považovány za **vzor demokracie**, může toto představovat negativní trend i příklad k následování.

Celkové hodnocení míry dodržování lidských práv k poslednímu roku doplňuje **graf 7 dlouhodobého vývoje dodržování lidských práv** jako průměru hodnoty **politických práv a občanských svobod** podle Freedom House (2020), s rozdělením na světové makroregiony se zřetelem k některým **historickým politickým souvislostem**. Hodnocení je prováděno na stupnici 1 (nejlepší) až 7 (nejhorší). Je patrný trend prudkého **zlepšení situace po roce 1989 s pádem komunistických režimů** v Evropě a někdejším **Sovětském svazu**, s vrcholem u postkomunistických evropských zemí mimo **Sovětský svaz** přibližně po **rozšíření EU** roku 2004. V **bývalém Sovětském svazu** bez Pobaltí došlo již v 90. letech k **negativnímu obratu**, který pozvolněji nastává i ve **zbytku postkomunistických zemí** v posledním desetiletí. V posledních letech se vlivem politiky amerického **prezidenta Trumpa** zhoršovala i situace v Severní Americe. Od roku 2014 se tak pozvolna zhoršuje i míra dodržování lidských práv v průměru za celý svět. Trend vývoje politických práv a občanských svobod je přibližně podobný, avšak **někdy mohou být občanské svobody dodržovány více, i když politická práva dodržována nejsou**. Zatímco v Latinské Americe jsou politická práva dodržována mírně více než občanské svobody, ve východní a jihovýchodní Asii či Severní Americe je situace opačná. To může souviset např. se **svobodou podnikání**, která nemusí odpovídat svobodě politického systému. Ostré zlepšení politických práv v jižní Asii může být dáno změnami v **Pákistánu** a **Bangladéši**, aniž by se tak výrazně zlepšovaly občanské svobody, např. **práva žen**.

Graf 7: Vývoj míry porušování lidských práv ve světě a jeho makroregionech v letech 1972 až 2019

Zdroj: Freedom House (2020)

Mapa míry porušování svobody tisku ve světě znázorňuje agregátní souhrnný ukazatel **nesvobody tisku**, který byl vytvořen jako průměr ukazatelů indexu **svobody slova** podle **Reportérů bez hranic** (Reporters sans frontières 2017; zkratka RSF) a ukazatele **svobody tisku** podle Freedom House (2017; zkratka FH). Ukazatele nebyly nijak upravovány, jelikož se hodnoty obou pohybují přibližně v rozmezí 0 (nejlepší) až 100 (nejhorší). Vedle toho je vyjádřen kartodiagramem s **proporčními trojúhelníkovými symboly počet zavražděných novinářů**, tj. nejvyšší hodnota součtu počtů zabitých novinářů a dalších pracovníků či spolupracovníků médií podle RSF (2015–2020) či **Komise na ochranu novinářů** (Committee to Protect Journalists 2015–2020; zkratka CPJ). Bylo pracováno s daty dostupnými do 29. 6. 2020. **Kumulativní počet za posledních pět let** s využitím nejvyšší hodnoty ze dvou zdrojů byl zvolen z důvodu celkově **malého počtu zemí, kde jsou novináři zabíjeni soustavně každý rok**.

Zde se přirozeně projevují jako **nejnebezpečnější země s probíhajícími konflikty** všeho druhu (Sýrie, Afghánistán, Irák, Jemen, Somálsko, Mexiko, ale i třeba ne zcela bezpečná Indie či Filipíny). Distribuce agregátního ukazatele porušování svobody tisku zhruba **odpovídá agregátnímu ukazateli míry dodržování lidských práv**, avšak lze sledovat **jisté rozdíly**. Např. relativně svobodné **demokracie jako Indie či Brazílie mají tisk na pomezí svobody a nesvobody**. Jako relativně svobodný je tisk hodnocen i v oblasti Sahelu a jižní Sahary (Mali, Mauretánie, Niger). Může zde být **rozpor mezi relativní svobodou tisku a nestabilitou politického režimu**, ačkoli např. v Mexiku či Kolumbii právě nestabilita vede k horšímu hodnocení tisku než celkového dodržování lidských práv. Vidíme, že tisk dosahuje stejného, až druhého nejlepšího, intervalu hodnocení také např. v Japonsku či Jižní Koreji nebo Itálii. Projevuje se zde např. i **vliv vlastnictví podstatné části médií** (bývalý italský premiér a známý mediální magnát Berlusconi, viz např. FH 2017 cit. v ECOI 2017). **Počet zabitých novinářů pak odpovídá hodnocení svobody tisku jen v některých zemích**. Relativně **stabilní autoritářské a totalitářské režimy** jako Írán, Severní Korea či Vietnam mohou mít tisk **pevně pod kontrolou i bez nutnosti novináře zabíjet**, jelikož ti nezávislí jsou např. uvězněni, nebo

se v zemi již prakticky nevyskytují (Severní Korea, odkud ale do světa unikají pouze sporadické informace). Na druhou stranu kolem deseti novinářů zahynulo i v USA či Francii, zemích, kde i přes stabilní demokratický režim občas dochází k **teroristickým útokům** (např. útok na redakci časopisu Charlie Hebdo v lednu 2015), **násilným protestům** či **váлкám gangů**.

Tato mapa je **doplněna druhou mapou se znázorněním počtu novinářů, kteří byli „odstraněni“ ne nutně formou zabití, ale uvězněním či „zmizením“** (jsou hlášeni jako nezvěstní). Pro znázornění absolutního počtu uvězněných či nezvěstných novinářů je použita metoda tzv. **plošné anamorfózy**, kde znázorňovanému **ukazateli odpovídá velikost zdeformovaného území státu**. Mapa byla vytvořena s pomocí volně dostupného programu ScapeToad (Andrieu, Kaiser a Ourednik 2008). Mapa Pronásledování novinářů ukazuje **značné množství vězněných či zmizelých novinářů v řadě represivních režimů**. V **Turecku** bylo, zejména v důsledku neúspěšného pokusu o puč z roku 2016, uvězněno podobné množství novinářů jako v populačně mnohem větší **Číně**. Dále zde figuruje řada zemí Blízkého východu, ale i Mexiko, Etiopie nebo **Eritrea**, někdy přezdívána jako „**africká Severní Korea**“ (Economist 2018), Rusko a další. Opět jsou použity údaje za delší období let 2015–2020, avšak vzhledem k horší dostupnosti pouze na základě dat Komise na ochranu novinářů (CPJ 2015–2020). Na rozdíl od počtu zabitých novinářů, kde jde o nevratné jednorázové události, které lze kumulativně sčítat, **v případě vězněných či pohřešovaných novinářů může být stav vratný**. Jeden člověk na druhou stranu může figurovat v počtech vězněných či pohřešovaných za více let. Proto tentokrát nejde o součet, nýbrž o **průměr za sledované roky**.

Nepravý kartogram pak stupňujícími se odstíny stejné barvy znázorňuje tentýž výše zmíněný průměrný **počet vězněných a pohřešovaných novinářů** za léta 2015–2020 (dle CPJ 2015–2020) **přepočtený na 1 milion obyvatel** (k roku 2017 podle United Nations Department of Economic and Social Affairs 2019), tedy **relativní ukazatel**, který **zohledňuje rozdílnou populační velikost států** a umožňuje **lepší srovnání skutečné míry útlaku a nebezpečí pro novináře** a jejich spolupracovníky v daných zemích. Právě Eritrea, Sýrie, ale i Afghánistán spadají do kategorie zemí s největší relativní intenzitou nebezpečí pro novináře či jejich útlaku, následují Turecko, Saúdská Arábie a Libye. Vyspělé demokratické a relativně bezpečné státy Evropy a Severní Ameriky, Japonsko či většina Ameriky Jižní prakticky nejsou vidět.

Poslední mapa představuje pohled pouze na Evropu a nejbližší okolí. Sledovány jsou **členské státy Rady Evropy (RE)** uznávající **Evropský soud pro lidská práva (ESLP)**. Všechny státy, které jsou členem RE a ratifikovaly **Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod** a na ni navazující protokoly (Council of Europe 1950), dále „Úmluva“, respektují pravomoc Evropského soudu pro lidská práva (ESLP, anglicky ECHR) se sídlem ve francouzském Štrasburku (Strasbourg), který může posoudit, zda byla úřady dané země dodržována základní lidská práva garantovaná Úmluvou (European Court of Human Rights 2020). Členy Rady Evropy, na které se vztahuje jurisdikce ESLP jsou **téměř všechny státy Evropy**, včetně Velké Británie či Ruska, byť právě z těchto mocností občas zaznívají snahy neřadit pravomoc štrasburského soudu nad jejich domácí právní systém (Hillebrecht 2019, Cabrera 2020). Mezi členy **nepatří Bělorusko**, jehož režim je v příkrém rozporu se zásadami Rady Evropy, či **Kosovo**, které je některými členy **bojkotováno**.

Sloupcové dělené kartodiagramy ukazují absolutní počty rozsudků ESLP vůči dané zemi od začátku působení soudu (1959) do roku 2018 i se strukturou rozsudků podle výsledku (European Court of Human Rights 2019). Při interpretaci hodnot je však **nutno brát v úvahu rozdílnou délku členství jednotlivých států v RE**.

Jurisdikce soudu se tedy na jednotlivé státy vztahuje po různou dobu, kterou vyjadřuje na mapě **číselný údaj u každé členské země RE** (Council of Europe 2020). Proto je také součástí mapy **nepravý kartogram**, kde intenzita odstínu modré barvy vyjadřuje **počet rozsudků přepočtený na počet let členství**, ale zároveň i **velikost populace daného státu** (k roku 2018 podle United Nations Department of Economic and Social Affairs 2019). V absolutních počtech se týká nejvíce rozsudků **Turecka**, jež je členem po celou dobu fungování soudu. **Ruska se týká za 20 let členství podobný počet rozsudků jako Itálie**, Polska za 25 let více než Francie. **U většiny zemí převažují negativní rozsudky**, nejvíce však ve střední, východní a jihovýchodní Evropě. **Stížnosti** či žaloby občanů tedy **byly oprávněné**. Na druhou stranu **srovnatelnější počty relativizované populační velikostí** ukazují **větší výskyt rozsudků** týkajících se Moldavska, Černé Hory, Slovinska nebo Lotyšska. Obecně jde o **postkomunistické země střední, východní a jihovýchodní Evropy**, kromě Ruska, kterému v tomto ukazateli „pomáhá“ větší populace a např. i uzavřenější systém s celkovou atmosférou přinášející do jisté míry větší překážky v podávání stížností k ESLP. Ukazatel může částečně zkreslovat **rozdílná aktivity občanů a soudu v čase**, což lze pozorovat např. při srovnání Švédska s Finskem. Finsko, které za studené války podléhalo geopolitickému vlivu Sovětského svazu, mělo po 2. světové válce do jisté míry vnucenou neutralitu, a nemohlo se úplně svobodně integrovat v mezinárodních organizacích (Federal Research Division of the Library of Congress 1988). Vyspělé **Finsko** s dlouhou demokratickou tradicí ale v minulosti čelilo stížnostem kvůli postihování **vyhýbání se povinné vojenské službě**, kdy lidskoprávní organizace dokonce hovořily o vězních svědomí (Amnesty International 2000). V případě **Lotyšska** se mohou projevat **stížnosti početné ruské menšiny** bez státního občanství (Council of Europe 2006).

Závěr

Téma lidských práv je velice široké a je obtížné jej studentům představit v pouhých čtyřech mapách, které nutně nezahrnují všechny důležité aspekty jako např. práva žen, dětí, práva pracovní, sociální, celé řady různě pojatých etnických, kulturních, genderových, sexuálních či sociálních menšin apod., stejně jako nemohou detailně pokrýt všechna regionální specifika. Mapy znázorňují vybrané agregátní (souhrnné) ukazatele celkového hodnocení dodržování lidských práv ve světě v porovnání s počtem ratifikovaných lidskoprávních smluv. Cílem je studenty mj. upozornit na místy velké rozdíly mezi „teorií“ a „praxí“, tedy mírou dodržování lidských práv formálně deklarovanou mezinárodními závazky států na jedné straně a skutečným dodržováním lidských práv v dané zemi na straně druhé. Dále jsou sledovány i dílčí ukazatele svobody tisku. Ta je často považována za nezbytnou pro udržení všestranné objektivní informovanosti občanů a potažmo svobodných voleb, které umožní zachování demokratického režimu, jež lidská práva uznává a hájí. Jsou proto ukázány i počty zabitých či vězněných nebo nezvěstných novinářů. V neposlední řadě je znázorněna také činnost jedné z institucí snažících se zajišťovat dodržování lidských práv v Evropě, na úrovni justice – Evropského soudu pro lidská práva.

Seznam literatury

- AMNESTY INTERNATIONAL (2019): Death Penalty, <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/death-penalty/> (30. 9. 2020).
- AMNESTY INTERNATIONAL (2000): Finland: Amnesty International adopts Finnish conscientious objectors as prisoners of conscience and calls for their immediate releases, <https://www.amnesty.org/en/documents/EUR20/001/2000/en/> (30. 9. 2020).
- BÍLKOVÁ, V. (2015): Lidskoprávní rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal a kol. (ed.): Česká zahraniční politika v roce 2014. Ústav mezinárodních vztahů, Praha, 383–404. <https://www.dokumenty-iir.cz/CZP/2015/Kapitola%2021%20Lidskopr%C3%A1vn%C3%AD%20rozm%C4%9Br.pdf> (30. 9. 2020).
- CABRERA, L. (2020): On cosmopolitan humility and the arrogance of states. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 23, 2, 163-187.
- CÍSAŘOVÁ, B., PREČAN, V. (2007): Charta 77: Dokumenty 1977–1989, 1977–1983. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 494 s.
- COUNCIL OF EUROPE (2006): Rights of national minorities in Latvia. Council of Europe Parliamentary Assembly, Committee on Legal Affairs and Human Rights, <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=11490&lang=en> (30. 9. 2020).
- DIAMOND, L. (2003): Defining and Developing Democracy. In: Dahl, R., Shapiro, I., Cheibub, J. A. (eds.): *The Democracy Sourcebook*. MIT Press, Cambridge (USA), London, 29-39.
- DIAMOND, L., MORLINO, L. (2004): The Quality of Democracy: An Overview. *Journal of Democracy*, 15, 4, 20-31.
- DRULÁK, P. (2014): Lidská práva v zahraniční politice aneb od snění k naivitě. A zpět? *Deník Referendum*, 13. 1. 2014. <https://denikreferendum.cz/clanek/17205-lidska-prava-v-zahranicni-politice-aneb-od-sneni-k-naivite-a-zpet> (30. 9. 2020).
- ECOI (2017): Freedom of the Press 2017 – Italy. <https://www.ecoi.net/en/document/1410140.html> (30. 9. 2020).
- ECONOMIST (2018): The Economist explains: Why Eritrea is called Africa's North Korea. *Economist*, 14. 8. 2018, <https://www.economist.com/the-economist-explains/2018/08/14/why-eritrea-is-called-africas-north-korea> (30. 9. 2020).
- EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS (2020): Court in Brief. https://echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf (30. 9. 2020).
- FEDERAL RESEARCH DIVISION OF THE LIBRARY OF CONGRES (1988): Neutrality. In: Solsten E., Meditz S. W. (eds): *Finland: A Country Study*. GPO for the Library of Congress, Washington, 1988, <http://countrystudies.us/finland/137.htm> (30. 9. 2020).
- HILLEBRECHT, C. (2019): Normative Consensus and Contentious Practice: Challenges to Universalism in International Human Rights Courts. *Human Rights Quarterly*, 41, 1, 190-194.
- HOGEMANN, E. R. (2020): Human rights beyond dichotomy between cultural universalism and relativism. *The Age of Human Rights Journal*, 14, 19-36. *Religions*, 11, 5, 264 (15 s.)

HUMAN RIGHTS WATCH (2020): Q&A: The International Criminal Court and the United States, 2. 9. 2020, <https://www.hrw.org/news/2020/09/02/qa-international-criminal-court-and-united-states#5> (30. 9. 2020).

HWANG, E. Y. (2020): Augustine and Xunzi on Human Dignity and Human Rights: The Worth of Being Human and Its Entitlement to Institutional Measures for Protecting the Access to Human Flourishing.

JOCH, J. (2014): Viktor Orbán: Fašismus a levicoví liberálové. Česká pozice, 22. 8. 2014. https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/viktor-orban-fasismus-a-levicovi-liberalove.A140821_170241_pozice-tema_kasa (30. 9. 2020).

MENDE, J. (2019): Are human rights western–And why does it matter? A perspective from international political theory. *Journal of International Political Theory*, online first, 1-20.

MUHAMMADIN, F. M., Kamal, M. H. M. (2019): The Western Universalism V. Cultural Relativism Debate on Human Rights. *Afkār*, 21, 2, 175-216.

ORBÁN, V. (2014): Slavný Orbánův projev k Maďarům poprvé česky. *Echo24.cz*. <https://echo24.cz/a/w4S8Q/slavny-orbanuv-projev-k-madarum-poprve-cesky> (30. 9. 2020).

OSCE (1975): Helsinki Final Act. Final act of the 1st CSCE Summit of Heads of State or Government. Organization for Security and Co-operation in Europe, Helsinki, 1. 8. 1975. <https://www.osce.org/helsinki-final-act> (30. 9. 2020).

SLAČÁLEK, O. (2016): Ondřej Slačálek: Lidská práva? Proti komu? *SALON, Právo*, 10. 3. 2016 <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/ondrej-slacalek-lidska-prava-proti-komu-343817> (30. 9. 2020)

ŠAFARÍKOVÁ, K. (2014): Havlovská politika byla chybná a škodlivá, tvrdí český diplomat. *Lidové noviny*, 30. 5. 2014. https://www.lidovky.cz/domov/havlova-politika-byla-chybna-a-skodлива.A140530_111312_ln_domov_jzl (30. 9. 2020).

ŠLECHTA, O. (2014): Drulák nebo Havel? Poznámky ke sporu o charakter zahraniční politiky ČR. *Centrum pro studium demokracie a kultury*. <https://www.cdk.cz/drulak-nebo-havel> (30. 9. 2020).

TEORELL, J. (2006): Political participation and three theories of democracy: A research inventory and agenda. *European Journal of Political Research*, 45, 5, 787-810.

UNITED NATIONS (2015): Všeobecná deklaráce lidských práv. Ilustrované vydání. Informační centrum OSN, Praha, 63 s. https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x11_CZ2.pdf (30. 9. 2020).

UNITED NATIONS (1948): Universal Declaration of Human Rights. United Nations General Assembly, Hundred and eighty-third plenary meeting, Paris, 10 December 1948, [https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/217\(III\)](https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/217(III)) (30. 8. 2020).

ZAKARIA, F. (1997): The Rise of Illiberal Democracy. *Foreign Affairs*, 76, 6, 22-43.

Zdroje dat

ANDRIEU, D., KAISER, CH., OUREDNIK, A. (2008): ScapeToad: not just one metric. <http://scapetoad.choros.place/index.php> (1. 1. 2020)

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS (2015–2020): Explore CPJ's database of attacks on the press, <https://cpj.org/data/> (29. 6. 2020).

COUNCIL OF EUROPE (2020): Chart of signatures and ratifications of Treaty 005: Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/005/signatures?p_auth=39pG2hdc (7. 10. 2019).

ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT (2018): The Economist Intelligence Unit's Democracy Index 2018. <https://infographics.economist.com/2019/DemocracyIndex/> (19. 8. 2019).

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS (2019): Violations by Article and by State. https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2018_ENG.pdf (6. 10. 2020).

FREEDOM HOUSE (2017): Publication Archives – Freedom of the Press – Download Freedom of the Press Excel Data. FOTP Public Data, 1980–2017. <https://freedomhouse.org/reports/publication-archives> (6. 10. 2019).

FREEDOM HOUSE (2018): Freedom in the world data resources – All Data, FIW 2013-2018. <https://freedomhouse.org/content/freedom-world-data-and-resources> (19. 8. 2019).

FREEDOM HOUSE (2020): Freedom in the world – Data resources – Country and Territory Ratings and Statuses, 1973-2020. https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-02/2020_Country_and_Territory_Ratings_and_Statuses_FIW1973-2020.xlsx (30. 10. 2020).

GAPMINDER (2019): EIU-Democracy Indices Dataset – v2 via Gapminder. https://docs.google.com/spreadsheets/d/1d0noZrwAWxNBTDSfDgG06_aLGWUz4R6fgDhRaUZbDzE/edit#gid=935776888 (19. 8. 2019).

NATURAL EARTH (2020): Downloads. <https://www.naturalearthdata.com/downloads/> (29. 1. 2020).

REPORTERS SANS FRONTIÈRES (2017): 2017 World Press Freedom Index, <https://rsf.org/en/ranking/2017> (6. 10. 2019).

REPORTERS SANS FRONTIÈRES (2015-2020): Violations of press freedom barometer, <https://rsf.org/en/barometer> (29. 6. 2020).

UNITED NATIONS – OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS (2019): Ratification of 18 International Human Rights Treaties. (data za jednotlivé smlouvy) <https://indicators.ohchr.org/> (6. 10. 2019).

UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS (2019): World Population Prospects 2019 [https://population.un.org/wpp/Download/Files/3_Indicators%20\(Special%20Aggregates\)/EXCEL_FILES/1_EconomicTrading/Interpolated/WPP2019_SA1_INT_F02A_1_ANNUAL_POPULATION_INDICATORS_BOTH_SEXES.xlsx](https://population.un.org/wpp/Download/Files/3_Indicators%20(Special%20Aggregates)/EXCEL_FILES/1_EconomicTrading/Interpolated/WPP2019_SA1_INT_F02A_1_ANNUAL_POPULATION_INDICATORS_BOTH_SEXES.xlsx) (6. 10. 2019).